

לקוטי אמרים

כז

מ"מ הגהות
והערות קצרות
קלה

רק שהתורה כו' (בי תניא). תורה דברה כלשון בנ"א (ע"ד ברכות לא: וש"נ. ח"ב רפ"י. אגה"ק כט'). מהם (לכאורה צ"ל ל' יחיד). וכ"כ כו' (בי תניא). ולכן (עי' לקמן עוד טעם. ועייג"כ אגה"ק כב'. כה'. ובקונ' ומעין ס" שטעם א' מצ"ע והב' מצד יניקתם). נקרא (לכאורה צ"ל "נקראים"). נק' א"א (ת"ז כא ? עיין במאו"א א' פג' וערה"כ).

פרק כב רק שהתורה דברה כלשון ב"א ונקרא בתורה דבורו של מקו' ב"ה בשם דבור ממש כדבורו של אדם לפי שבאמת כך הוא דרך ירידת והמשכת החיות לתחתונים בצמצומים רבים ועצומים מינים ממינים שונים להבראות מהם ⁵⁴ ברואים רבים מינים ממינים שונים וכ"כ גברו ועצמו הצמצומים והסתר פנים העליונים עד שיוכלו להתהוות ולהבראות גם דברים טמאים וקליפות וס"א ולקבל חיותם וקיומם מדבר ה' ורוח פיו ית' בהסתר פנים וירידת המדרגות ולכן נקראים אלהים אחרים מפני

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים

לקוטי פירושים

רק שהתורה כו': ביאור תניא.
תורה דברה כלשון בנ"א: ע"ד ברכות לא, ב. וש"נ ("דברה תורה כלשון בני אדם").
הובא גם לקמן ח"ב רפ"י. אגה"ק סכ"ט.
מהם: לכאורה צ"ל בלשון יחיד: "ממנו".
וכ"כ כו': ביאור תניא.³

ולכן: עיין לקמן בפרקין שמוסיף עוד טעם: "כי מעט מזעיר אור וחיות שיונקת ומקבלת לתוכה . . . הוא בבחי' גלות ממש בתוכה . . . ולכן נקרא בשם אלקים אחרים וכו'". ועיין ג"כ אגה"ק שמביא ב' טעמים הנ"ל - בסכ"ב: "לכך נק' אלקים אחרים שיונקים מבחי' אחוריים". ובסכ"ה: "החיות . . . הוא

ונק' בתורה כו' דבור ממש כו' לפי שבאמת כך הוא כו' בצמצומים רבים כו' עד שיוכלו להתהוות ולהבראות גם דברים טמאים כו': לכאורה אינו מובן: בתורה - צריך להיות בגילוי אחדותו האמיתית של הקב"ה, שאין שום דבר נפרד ממנו ית' באמת (כיוון שאין שום הסתר פנים לפניו ית'). וא"כ, מדוע יש תוקף בדיני התורה (שהיא תורת השם ותורת אמת) למציאותם של הדברים ההם בתור דברים נפרדים מאחדותו ית', עד שנעשים אסורים וטמאים כו' באמת (ע"פ תורה)?

ואחד הביאורים בזה - שזה שיש לדברים האסורים

בבחי' גלות בתוכם שלכן נק' בשם אלקים אחרים". ובקונטרס ומעין ס"ג⁴ מבאר, שטעם א' הוא מצד עצמם (שהחיות הוא בבחי' גלות בתוכם), וטעם הב' הוא מצד יניקתם (שיונקים מבחי' אחוריים)⁵.

נקרא⁶: לכאורה צ"ל "נקראים".

נקרא אלהים אחרים: תיקוני זהר תיקון כא⁷ ? עיין במאורי אור מערכת אות א' פג' וערכי הכינויים בערכו⁸.

1) ושם: "כוונתו בזה לבאר מה שאמרנו לעיל שהצמצום אינו ע"ד דמיון ממש לגבי הנבראים וכענין אחיזת עינים ח"ו, כ"א שהצמצום אמיתי לגבי הנבראים והוא כח אלקי ממש לצמצם ולהסתיר ולהעלים האור והחיות, שלכן נק' בתורה ג"כ בשם דבור כדבור האדם לפי שבאמת כך הוא דרך כו', אלא שמ"מ דברה תורה כלשון בני"א, דאלו לגבי ית' ממש אין הצמצום מעלים כלל כי הוא המצמצם את הצמצום כהדין קמצא דלבושי' מיני' ובי' . . . לכן לגבי עצמותו ית' אין שייך שם דבור בעצם, רק שהתורה דברה כלשון בנ"א שאצלם הוא באמת ענין דבור וכו'ל". (2) קמט, ב. - יש לעיין למה לא ציין גם: אגה"ת פ"ד (ב"פ). אגה"ק סט"ו (קכב, א). (3) ושם: "זוהו לבד ריבוי הצמצומים עד א"ס כ"א גם הצמצומים בעצם הם הסתרים והעלמות עצומים מאד. וזהו גברו ועצמו. והכוונה על ענין שבה"כ שנק' ג"כ צמצום אך אינו בערך הצמצומים שבין המאציל לנאצלים, ששם ענין הצמצום הוא הגילוי בדרך קצרה . . . אבל הצמצום הנק' שבידה ענינו הסתר והעלם לגמרי בלי שום גילוי כלל, וזה הצמצום הוא להיות גילוי מציאות ביע' נבראים נפרדים ע"י הסתר הבורא מהנברא לגמרי וכו'", עיי"ש בארוכה. (4) ושם (מאמר ג' פרק א'), לאחר ששמאר ש"מעט מזעיר אור וחיות שיונקת ומקבלת לתוכה מבחי' אחוריים דקדושה שלמעלה הוא בבחי' גלות ממש בתוכה בסוד גלות השכינה ולכן נקרא בשם אלקים אחרים" - מוסיף (בחצע"ג): "לעיל מ"ב פ"ב נת' הטעם שנק' אלקים אחרים ("מפני שניקתם וחיותם אינה מבחי' פנים אלא מבחי' אחוריים דקדושה") מצד שרש יניקתם, וכאן מבאר מצד עצמם". (5) ראה גם לעיל פ"ח הערה ד"ה אחוריים (נדפס לעיל ע' עב). (6) כ"ה בדפוסי התניא שלפנינו. ובמהדורה זו תוקן - ע"פ "לוח התיקון". (7) ושם (נו, א-ב): "סמאל"ל ונחש דאינון אלהים אחרים". "כל אלקים אחרים אינון לאחור". (8) במאו"א שם: "אלהים אחרים נק' הקליפות לפי שיושבים באחוריים". ובערכי הכינויים שם: "סמאל נקרא אלהים אחרים מלשון אחוריים שעומדין מאחוריו של הקב"ה".

תועבת ה' אשר שנא
(דברים יב' לא'). **והנה**
רצה"ע (בי' תניא).
שורה (בי' תניא). **כי**
מעט כו' ולכן נק' כו'
(בי' תניא).

שיניקתם וחיותם אינה מבחי' פנים אלא מבחי' אחריים דקדושה ופי' אחריים כאדם הנותן דבר לשונאו שלא ברצונו שמשליכו לו כלאחר כתפו כי מחזור פניו ממנו משנאתו אותו כך למעלה בחי' פנים הוא פנימית הרצון העליון והפצו האמיתי אשר חפץ ה' להשפיע חיות לכל הקרוב אליו מסטרא דקדושה אבל הס"א והטומאה היא תועבת ה' אשר שנא ואינו משפיע לה חיות מפנימית הרצון והפצו האמיתי אשר חפץ בה ח"ו כ"א כמאן דשדי בטר כתפוי לשונאו שלא ברצונו רק כדי להעניש את הרשעים וליתן שכר טוב לצדיקי' דאכפייין לס"א וזה נקרא בחי' אחריים הרצון העליון ב"ה. והנה רצון העליון בבחי' פנים הוא מקור החיים המחיה את כל העולמות ולפי שאינו שורה כלל על הס"א וגם בחי' אחריים של רצון העליון אינו מלוּבש בתוכה ממש אלא מקיף עליה מלמעלה לכך היא מקום המיתה והטומאה ה' ישמרנו כי מעט מוער אור וחיות

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים
תועבת ה' אשר שנא: דברים יב' לא'.
והנה רצון העליון: ביאור תניא.⁹
שורה: ביאור תניא.¹⁰
כי מעט כו' ולכן נקרא כו': ביאור
תניא.¹¹

לקוטי פירושים
תוקף ומציאות ע"פ תורה, הוא רק כדי שתהי' עבודת
ישראל – כיון ש"למעשה ידיך תכסוף"¹ – להתגבר
עליהם ולדחותם כו'.
כלומר: החפצא של האיסור מצד עצמו אין בו שום
אמת (ואינו אלא מחמת ההסתר המכסה על האמת),
וה"אמת" שיש במציאות האיסור היא אך ורק מצד זה
שניתן לה מציאות ותוקף (ע"פ תורה) כדי שתהי' עבודת
ישראל שידחו את הדברים האסורים ויתגברו עליהם.

(לקו"ט ז"ל ע' 158'9)

הס"א והטומאה כו' משפיע לה כו' כמאן דשדי
בטר כתפוי כו': נתבאר בקונטרס ומעין מ"ב פ"ב
ואילך. מאמר ז' ואילך. וראה סידור² ד"ה עבדים היינו.

(לקו"ט ז"ל ע' 280 הערה 41. זל"א ע' 90 הערה 53)

להעניש את הרשעים וליתן שכר טוב לצדיקים:
להעיר, שכן הוא (להעניש את הרשעים" לפני "ליתן
1) איוב יד, טו. 2) עם ד"א"ח – רצג, ג ואילך.

9) ושם: "ובן ע"פ המבואר במ"א... בענין כל
אשר חפץ ה' עשה ומ"מ בדבר ה' שמים נעשו,
שזהו ההפרש בין סוכ"ע לממכ"ע, שאף שחיות
והתהוות העולמות הוא מדבר ה' בע"מ שנבה"ע
. . אך שיתהוו הישות וההגבלה שבכל נברא . .
יש מאין . . זהו אינו מדבר ה' לבד שהוא הארה
בעלמא, כ"א מחפץ ורצון העליון שכל אשר חפץ
עשה וכל יכול, אך שהוא ע"י התלבשות בדבור
העליון שזהו"ע הארת הסובב ע"י הממלא וכו".
10) ושם: "פי' שלשון שורה נופל על בחי' מקיף
שאינו בא בהתלבשות בפנימיות כ"א בהשראה
ומקיף. וזהו בחי' רצה"ע שהוא בחי' מקיף
לעלמין כידוע. אך כ"ז בסטרא דקדושה שחפץ
בה ה' נק' עכ"פ השראת רצה"ע עליהם בבחי'
גילוי המקיף . . אבל בסט"א אין שורה אף בבחי'
מקיף והשראה כלל וכלל כי הם היפוך פנימי
רצונו וכו", עיי"ש בארוכה. 11) ושם – בפ"י "כי

מעט מזעיר אור וחיות שיונקת ומקבלת לתוכה מבחי' אחריים דקדושה שלמעלה הוא בבחי' גלות בתוכה": "הקלי'
מקבלים חיות מהקדושה בב' אופנים. הא' מבחי' רוממות והתנשאות עצמותו דכחשכה כאורה בחי' אם תגביה כנשר
. . והב' הוא תוס' יניקה מסוף השתל' הקדושה . . יתר על חוק הקצוב להם . . וזהו הב' בחי' יניקה שנת' כאן, הא' מבחי'
אחריים דרצה"ע כנ"ל, והב' מבחי' אחרונה דסטרא דקדושה שנבלע בהם. וגם י"ל שהוא כמו בסטרא דקדושה יש ב'
מיני חיות שנת'ל, הא' בחי' כל אשר חפץ ה' עשה והוא בחי' רצה"ע סוכ"ע, והב' בחי' בדבר ה' שמים נעשו הוא בחי'
דבור העליון דממכ"ע . . ובחי' רצה"ע הוא מתלבש בבחי' הדבור להוות ולהחיות, כן ממש הם הב' בחי' שנת' כאן גם
בקלי'. הא' בחי' אחריים דרצה"ע שמקיף עליהם מלמעלה, והב' בחי' אחרונה דדבור עליון המלוּבש בהם, וג"כ בתוכו
מלוּבש בחי' אחריים דרצה"ע וכו"ל. ודרך זה קרוב יותר בפשט ל' התניא, אבל גם דרך הראשון אמת, ואפשר ששניהם
עולים בקנה א' למעייני". ובפי' "ולכן נקרא בשם אלהים אחרים שהיא ע"ז ממש וכו": "מתחילה פי' אלקים אחרים
מפני יניקתם מאחוריים דקדושה, וי"ל שזהו מצד קבלת החיות בבחי' הא' שנת'ל, שאין זה עדיין ע"ז ממש אלא דקרו

שיונקת ומקבלת לתוכה מבחי' אהוריים דקדושה שלמעלה הוא בבחי' גלות ממש בתוכה בסוד גלות השכינה הנ"ל ולכן נקרא בשם אלהים אחרים שהיא ע"ז ממש וכפירה באחדותו של מ"מ הקב"ה כי מאחר שאור והיות דקדושה הוא בבחי' גלות בתוכה אינה בטילה כלל לגבי קדושת הקב"ה ואדרבה מגביה עצמה (ב"ח ח'). וכמאמר יאור כנשר לומר אני ואפסי עוד וכמאמר יאור לי ואני עשיתי ולכן אמרו רז"ל שנסות הרוח שקולה בע"ז כט' ט' יאור לי ואני עשיתי. ואולי מפני שינו הל' ל"ק "כדכתיב" אלא "כמאמר". והוא כלישני' דקרא "אמר". ובכ"ז צ"ע טעם חבור ב' הכתובים. לעיין במלבי"ם. בהערה לתק"ח, בי' ע"פ זאת חקת ס"ד, שה"ש עוד בי' יונתי ס"ב: לי יאורי וא"ע). **ארז"ל שגסה"ר** (כנראה ע"פ סוטה ד:).

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים

הנ"ל: פי"ז יט'.
נקרא: לכאורה צ"ל "נקראת".
מגבי' עצמה כנשר: ע"ד ירמי' מט'
טז' ("כי תגבי' כנשר").

אני ואפסי עוד: ישעי' מז' ח'.
וכמאמר יאור: ביחזקאל כט' ג': "אמר לי יאורי ואני עשיתי".¹² ואולי מפני שינוי הלשון (שמשנה אדה"ז מלשון הכתוב) לא קאמר "כדכתיב", אלא "כמאמר". והוא (הלשון "כמאמר") כלישני' דקרא – "אמר". ובכל זאת צ"ע טעם חיבור ב' הכתובים בלשון אדה"ז: "יאור לי (מפסוק ט') ואני עשיתי" (מפסוק ג'). לעיין במלבי"ם¹³. אבל בסידור (עם דא"ח) בהערה לתקון חצות¹⁴, בלקו"ת ביאור ע"פ זאת חקת ס"ד¹⁵, שם שה"ש עוד ביאור ע"פ יונתי ס"ב¹⁶ – איתא: "לי יאורי ואני עשיתי" (כביחזקאל כט' ג')¹⁷. אמרו רז"ל שנסות הרוח: כנראה ע"פ סוטה ד, ב ("כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודת כוכבים").

לי אלקא דאלקיא . . . ועתה פי' אלקים אחרים ע"ז ממש אני ואפסי עוד, שזה מצד קבלת החיות בבחי' הב' שנת"ל שהוא ע"י הסתרים רבים וצמצומים עצומים עד שהחיות נבלע בהם ממש ויכול לומר אני ואפסי עוד ממש וכו'. (12) ראה גם אגרות-קודש ח"ג ע' רצ: "החילוק מבואר בין יאור לי ואני עשיתי (את היאור), ואני עשיתי (גם את עצמי, ופשיטא דאת היאור). ולכן, בענין העונש נאמר ואני עשיתי, כי גם זה די להענש קשה. וכשמתארים רע דמצרים בעומקו, נאמר ואני עשיתי. – ובתניא פכ"ב צ"ע כי הוא מורכב משני הפסוקים". (13) ושם, בפסוק ט', "יאור לי ואני עשיתי" (ולא כבפסוק ג', "לי יאורי ואני עשיתי", מתפאר שהיאור הוא שלו כי הוא בראו וכן שעשה א"ע עם היאור כו") – שזה נאמר לאחר החורבן דמצרים, "שעדיין ה' מייחס כל כחו אל היאור ואל עצמו שאמר שיש בו כח אלהות, כי גם אחר המכה הנזכר שהחריב קצת מארצו, עדיין לא נתבטלה מלכות מצרים מכל וכל". (14) קנב, ב. (15) נט, א. (16) כ, א. (17) ראה גם "הערות ותיקונים בדא"פ" כאן: "חבור שני כתובים: יחזקאל כט, ט ושם כט, ג. וכן הוא בקונטרס ומעין מאמר ג' פ"ב – בגכת"ק. וכן צריך לתקן בהנדפס. – וצ"ע הטעם. אבל בסי' בהערה לתקון חצות, בלקו"ת ביאור לד"ה זאת חקת ס"ד, שם שה"ש עוד בי' יונתי ס"ב: לי יאורי ואני עשיתי. בהוצאה הא': עשיתי (!)."

לקוטי פירושים

שכר טוב לצדיקים" גם באבות רפ"ה: "להפרע מן הרשעים כו' וליתן שכר טוב לצדיקים".

(לקו"ש ח"ה ע' 67 הערה 77)

אני ואפסי עוד וכמאמר יאור לי ואני עשיתי:
"יאור לי ואני עשיתי" – יש לפרש בשתי אופנים: א) "אני ואפסי עוד", כבתניא כאן. ב) "ואני עשיתי", גם את עצמי, ופשיטא את היאור, אבל לא ש"אני ואפסי עוד" – שזו היתה כוונת פרעה במאמרו.

וכיון שמפרש "יאור לי ואני עשיתי" שתוכנו "אני ואפסי עוד", לכן לא כתב "כמאמר פרעה" (אף שכ"כ בתו"א ולקו"ת³) – כי, לא זו היתה כוונת פרעה במאמרו⁴.

(לקו"ש ח"ה ע' 41 הערה 33)

ולכן אמרו רז"ל שנסות הרוח שקולה כע"ז ממש כי כו': כלומר: נוסף על השייכות לע"ז שהיא צד השוה בכל העבירות, שהעובר עליהם נעשה בשעת מעשה נפרד

(3) תו"א וארא נז, א. לקו"ת שה"ש כ, רע"א. ובכ"מ. (4) אבל להעיר מסה"מ תש"ד (ע' 91) "שאמר (פרעה) אני ואפסי עוד לי יאורי ואני עשיתי" (וראה אברבנאל וארא ז, יד ואילך, דפרעה כחש גם במציאות הא-ל). וי"ל דאצל פרעה היו שינויים מוזמן לזמן, וכמו שהיו חילוקים בהנהגתו עם בניו, אבל בכללות ועיקר מדריגתו הוא שאומר לי יאורי ואני עשיתי. ועצ"ע.

קלח מ"מ הגהות
והערות קצרות

בגמרא (מנחות קי.). **כי אין כו' כנ"ל** (פ"ו). **בזה"ק** (לדוגמא זח"א קנח.).

לקוטי אמרים

בח

ממש כי עיקר ושרש ע"ז הוא מה שנחשב לדבר בפני עצמו נפרד מקדושתו של מקום ולא כפירה בה' לגמרי כדאיתא בגמ' דקרו ליה אלהא דאלהיא אלא שגם הם מחשיבים עצמם ליש ודבר בפני עצמו ובוה מפרידים את עצמם מקדושתו של מקום ב"ה מאחר שאין בטלים לו ית' כי אין קדושה עליונה שורה אלא על מה שבטל לו ית' כנ"ל ולכן נקראו טורי דפרודא בזה"ק והרי זו כפירה באחדותו האמיתית דכולא קמיה כלא חשיב ובטל באמת לו ית' ולרצונו המחיה את כולם ומהוה אותם מאין ליש תמיד:

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים

לקוטי פירושים

בגמרא: מנחות קי, א.
כי אין כו' כנ"ל: פ"ו.
בזה"ק: לדוגמא זח"א קנח, א.

מאלקות כמו ע"י חטא ע"ז, יש חומר מיוחד בעבירות שבהם מדגישים חז"ל את השייכות לע"ז, כבנדוד', שגסות הרוח "שקולה כע"ז" – כפי שמבאר טעם הדבר – שהשייכות לע"ז שבכל העבירות מודגשת ובולטת ביותר בגסות הרוח. ואולי י"ל, שזהו דיוק אדה"ז "כע"ז ממש".

(לקו"ש זח"א ע' 205)

כע"ז ממש כי עיקר ושרש ע"ז: נראה שמחלק בין "עיקר ושרש ע"ז" ("לא כפירה בה' לגמרי כו' דקרו ליה אלהא דאלהיא"), ל"ע"ז ממש" (עד למדרגה הכי תחתונה) – "אני ואפסי עוד". ולכן: בענין "עיקר ושרש ע"ז" כתב "ובוה מפרידים את עצמם מקדושתו של מקום ב"ה מאחר שאין בטלים לו ית'"; אבל לפנ"ז מוסיף על זה ש"אינה כלה לגבי קדושת הקב"ה" – "ואדרבה מגבי עצמה כנשר לומר אני ואפסי עוד . . כע"ז ממש"⁵.

(לקו"ש זח"א ע"ש בשוה"ג)

(5) ולהעיר מהחילוק שבתניא פכ"ד, בין "ס"א וקליפה זו הנק' ע"ז כו' (שהיא אינה מלובשת בגוף תומרי ויודעת את רבונה ואינה מורדת בו כו' ואף שנק' ע"ז הא קרו ליה אלהא דאלהיא כו'"), ל"האדם העובר על רצונו ית' (שהוא גרוע ופחות הרבה מאד מהס"א וקליפה הנקראת ע"ז ואלקים אחרים כו'").